

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Péterfia-utca 977.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Olvasóinkhoz. Csiky Lajos. — Programmunk. Dr. Baczoni Lajos. — A haza- és vallásszeretet. Egy világi ember. — A kegyelet dalnokai. S. Szabó József. — Iskolaügy. A vallásos oktatás célja, jelentősége és főbb elvei bibliai alapon. Jámbor Lajos. — Közügyeink. Nekrolog. László János. Dávidházy Jánostól. — Irodalom. — Különművek. — Hirdetések.

Olvasóinkhoz.

Hat éve immár, hogy a „Debreczeni Prot. Lap“-ot, mint annak felelős szerkesztője, egyedül vezetem. Előbb is ott voltam e Lap t. szerkesztője mellett, mint társ, de az utolsó hat év alatt egyedül állottam; egyedül, nehéz, igen nehéz viszonyok között, küzdve főként a dolgozni nem szerető közönnyel.

Nehéz, de igen tanulságos hat esztendő volt ez reám nézve. Szeretem, hogy átéltem, de nem szeretném újra átélni.

Hogy a Lapot, mely tizenkét évi pályafutásával nagyon megmutatta szükséges voltát, tehát létjogosultságát, minél magasabb színvonalra emeljem, elhatároztam annak először is megnagyobbítását. A mire már ezelőtt is csaknem évről-évre céloltam szerkesztői felhívásaimban, vagy az éveket megnyitó cikkeimben, az immár ténynyé válik, a mennyiben a jövő 1893. évtől kezdve e Lap az eddigi egy ív helyett hetenként másfél íven fog megjelenni, külön borítékkal, melyet a Lap komoly rendeltetését nem sértő üzleti hirdetések közlésére fogunk felhasználni.

Az így megnagyobbított Lap ára az eddigi 5 frtnál csak 1 frttal lesz nagyobb, tehát 6 frt, vagyis 12 korona.

Több okból kívánatosnak látszott előttem, hogy itt Debreczenben lakozó barátaim közül fölkérjek valakit, hogy lépjen mellém a szerkesztői teendőik végezésére. Első és főök mindenesetre az volt előttem, hogy e Lapot élénkebbé, nagy egyházkerületünk és debreczeni főiskolánk

méltóságának megfelelőbbé, egyetemes magyar ev. ref. egyházunkat és tanügyünket az eddiginél nagyobb mértékben, szélesebb körben szolgálható Lappá tegyem.

Több barátommal, tisztársammal beszéltem meg a dolgot, s most szerencsésnek érzem magamat közölhetni olvasóinkkal, hogy sikerült szerkesztő-társamul megnyerni Dr. Baczoni Lajos jogtanár t. barátomat, kinek egyházunk és iskolaügyünk iránti meleg szeretetét mindenki ismeri, a ki ezen Lapot az utolsó években figyelemmel kísérte.

Szíves levén ő elvállalni mellettem a felelős-szerkesztői tisztet, természetesen megbeszéltük a Lap vezetésénél követendő irányelveket, melyeket alább következő sorokban ő fog leírni és a nagyközönség elé tárni.

Én csak azt kérem, hogy fogadja őt az olvasó közönség megérdemelt rokonszenvvel. A kik eddig szívesek voltak támogatni engemet, támogassanak ezentúl megújult erővel mindkettőnk is. Reméljük, hogy velök és sok más új, belső és külső munkatársainkkal az eddiginél magasabb színvonalra emelendjük e Lapot.

Hogy ez így legyen, Istenen és rajtunk kívül főként egyházunk lelkes híveinek, lelkészeinek, tanítóinak buzgó jóakarától, támogatásától függ. Erre appellálunk, ebben bízunk.

Debreczen, 1892. deczember 22.

Csiky Lajos.

Programmunk.

A mikor a Debreczeni Prot. Lap szerkesztésére Csiky Lajos t. barátommal, a ki e lapot eddig egyedül vezette, vállalkoztam, bizonyos határozott célok felé való törekvés, némely élenken érzett szükségek kielégítésének vágya, egyházi és iskolai közéletünk terén mutatkozó egyes visszasságok megszüntetésének munkálhatása estek döntő

súlylyal elhatározásom mérlegébe s indítottak arra, hogy a nálunk különben is túlterhelt tanári állással, nézetem szerint, sok tekintetben ös-zeférhetetlen lapszerkesztés terheiben való osztozkodásra elszánjam magamat.

Mielőtt e minőségben már a közlő újévtől kezdve a t. Olvasó közönség előtt megjelenék, kötelességemnek tekintem a legnagyobb általánosságban és csupán pár szóval megjelölni azt az irányt, a melyet a lap vezetésénél követendőnek vélek, érvényre juttatni akarok, és azon czélokra, a melyekre törekedni csekély erőmhöz képest legfőbb feladatommak fogom tekinteni; előrebocsátván egyrészt azt, hogy t. szerkesztő-társammal mindezekre nevezetesen már előzőleg teljes egyetértésre jutottam; másrészt pedig azt, hogy hitelvi dolgokban a lap irányára befolyást gyakorolni magamat hivatottnak nem tekintvén, attól tartózkodni fogok, s egészen természetesnek fogom találni azt, ha az ez időszerint is domináló theologiai irányzat fog érvényre jutni a lap vezetésénél.

Azt óhajtanám mindenek fölött, t. Olvasó közönség, hogy a hamisítatlan és alapos meggyőződésben nyilatkozó igazság hassa át minden tekintetben egyházi és iskolai életünket, az az igazság, a melynek mozgatója az önzetlen jóakarat és ügybuzgalom, forrása a józan belátás és becsületes meggyőződés, czélja pedig közérdekeink előmozdítása az emberek jóvoltáért, Isten dicsőségére.

Semmi sincs, a mi által e nagy és nemes cél megvalósítása érdekében hathatósabb és sikeresebb tevékenységet lehetne kifejteni, mint épen a sajtó. De viszont nincsen semmi, a minek lelkiismeretlen felhasználásával e cél ellen biztosabban működni, az emberek gondolkodását mesterségesen előidézett sötétségbe borítani, útvesztőkbe bonyolítani, a közérdekek meghamisított czége alatt önző érdekek öntudatlan szolgálivá aljasítani legalább ideig-óráig könnyebben és nagyobb sikerrel lehetséges volna, mint épen a sajtó útján. Az igazság önzetlen szeretete és a közérdekek őszinte kultusza fogják képezni azt a vezérfonalat, a mely a legbiztosabban megóv minket attól, hogy a kezünkben lévő lapot valaha ilyen visszaélések terére tévedni engedhessük.

Az igazság keresésében s egyházi és iskolai érdekeink előmozdítására irányzott törekvésünkben feltétlenül ragaszkodni fogok a függetlenség, nyilvánosság és pártatlanság elveinek szigorú fentartása és alkalmazásához.

Függetlenségünk megóvása érdekében vissza fogunk utasítani mindenféle hivatalos vagy nemhivatalos illetéktelen befolyást, a mely útját állhatná a közjóra irányuló szabad véleménynyilvánításnak, s gátolna minket abban, hogy egyházi és iskolai ügyeinket saját legjobb meggyőződésünk szerint szolgálhassuk. A vélemény- és gondolatnyilvánítás szabadsága illik az igazi protestantismushoz, nem pedig a kegyhajhászó meghunyászkodás s a feltétlenül alkalmazkodó hasonlóság. De

e mellett a meggyőződés férfias bátorságát mindig össze fogjuk egyeztetni, a minthogy az másképp nem is lehet, fennálló egyházi és iskolai hatóságaink és intézményeink illő tiszteletben tartásával s a személyek köteles kíméletével.

A nyilvánosság lévén alkotmányos jellegű összes egyházi és tanügyi intézményeinknek s egész szervezetünknek éltető eleme, mivelhogy azokat hitfeleink összeségének érdeklődése hozta létre, tartja fenn és kormányozza is: ennél fogva arra fogunk törekedni, hogy közügyeink intézése körül a lehető legteljesebb nyilvánosság alkalmaztassék; hogy minden fontosabb kérdés, a mennyiben természete nem tiltja, testületeink döntése előtt nyilvános megvitatás tárgyává tétessék; mert ebben találjuk az alapos és helyes elintézés legfőbb biztosítékát s egyúttal ama nem ritkán tapasztalható sajnos jelenség orvosságát is, melyszerint a tájékozatlanságban maradt, de befolyásra hivatott jóhiszemű egyének egész tömege egyes beavatottak czélzatos információinak kénytelen áldozatul esni. A nyilvánosság azonkívül, hogy az ellentétes nézetek folyamán világosságot terjeszt s önálló meggyőződésre segít, bevilágít egyszersmind az emberi cselekedetek és törekvések rejtett műhelyébe, azok rúgói közé is, és ekként a közélet és nyilvános tevékenység terén felette nagybecsű és nélkülözhetlen morális ellenőrzési eszköz szerepét tölti be. A nyilvánosság értelmi, úgy mint erkölcsi tekintetben tisztító tűz, a mely ha éget is néha, de el nem égeti, csak azt, a mi tűzre való. Küzdeni fogunk tehát a nyilvánosságtól idegenkedő irányzat ellen már csak azért is, mert ez teszi lehetővé egyesek illetéktelen befolyásra való emelkedését, a felelősség nélkül való intézkedést, zsarnoki természeteknek alkotmányos formák között való érvényesülését, a melyek ha kárhóztatást érdemelnek veszélyes hatásaik miatt az állami életben, méginkább megérdemelnék azt az egyház körében.

Végül határozott célunk a pártatlanság legszigorúbb megóvása. Előítéletek, személyes rokon- vagy ellenszenvek, pártikuláris érdekek nem fognak eltéríteni az igazság szeretetétől. Különösen feltett szándékunk az, hogy az állampolitikai pártoknak egyházi életünk körében való felettébb káros érvényesülése, egészen idegen, politikai pártszempontoknak, sőt küzdelmeknek az egyházba való jogosulatlan átvitele ellen teljes erőnkiből harcoljunk, hogy az ebből származott s néhol ijesztő mértékben mutatkozó corruptiótól egyházunk szentelt határait megtisztítani segítsük. Igen, küzdeni fogunk egyházi életünk e veszedelmes mótelye, a vallásos érzület és egyháziasság eme romboló fekélye ellen, mert nem engedhető meg, hogy egyházi és iskolai hivatali állások betöltésénél és bizalmi küldetéseknel, a minő például a presbyter-választás, nem az arravalóság, nem a hivatottság és hitbuzgóság s az egyházhoz való ragaszkodás mértéke, hanem az legyen az irányadó, hogy a kormánypárthoz vagy az ellenzékhez tartoznak-e a concurrensek? Nem engedhető meg, hogy egyházi és iskolai hivatalok politikai kortesszolgálatok jutalmazásáért adományozható konczokká silányuljanak egyes lelketlen kufárok kezei között. Nem engedhető meg, hogy a magasztos lelkészi hivatás párt- és kortesvezéri szereplés által profonáltassék, s a hívek pártokra szakadva, lelkésztől és egyháztól elidegeníttessenek. — Bármelyik politikai párt részéről fenyegetessék egyházi életünket e veszélyek: azok ellen különbség nélkül fel fogjuk emelni mindenkor tiltakozó szavainkat.

Ily szempontok és czélok által vezéreltetve, óhajtuk e lapban kiterjeszteni figyelmünket egyházunk és iskoláink ösz-

szes ügyeire, különösen súlyt fektetvén arra, hogy a napirenden lévő egyházpolitikai kérdésekben egyházunk és hitfelekezeteink érdekeinek megfelelő tájékoztatást nyújtani, s a tömörülést, ott és akkor, a hol és a midőn az ellenfél támadása azt szükségessé teszi, idejében előkészíteni igyekezzünk.

Egyházunk egyetemét érdeklő ügyeken kívül czélunk akként vezetni e lapot, hogy az kiválólag a tiszántúli ref. egyházkerület organuma, e kerület életének hű kifejezője s érdekeinek jóigyekezetű munkása lehessen. Hogy e czélját elérhesse, hogy e kerület tekintélyének és méltóságának megfelelő lehessen, hogy úgy az egyházmegyék, mint az egyházközségek életének minden közérdekű mozzanatára kiterjesztesse figyelmét: az az igen tisztelt lelkészi kar és a buzgó egyháztagok nagybecsű támogatásának mértékétől függ, a mit a közérdekben tisztelettel kérünk és reménylünk.

Debreczen, 1892. deczember 23.

Dr. Bacsoni Lajos.

A haza- és vallásszeretet.

A vallásszeretetről szólva, én ezúttal a vallás nevezete alatt kiválóan a ker. vallást kívánom értetni, azt a vallást, mely a maga szeplőtlen tisztaságában felfogva, hivatva van az összemberiséget keblére fogadni, s mely a felvilágosodás előhaladásával tart egyenlő lépést érvényesülésében, a ker. hit-tannak azon jól ismert, senki által kétségbe nem vont — jól-lehet sokszor hamisan félremagyarázott — egyik alapelvénél fogva, mely a „tisztá emberszeretet“. Mert „egy a mi Atyánk, mi pedig mindnyájan testvérek vagyunk“.

Ily értelemben már a ker. egyház, mint a vallás külső szerves nyilatkozata, soha nem lehet u. n. nemzeti egyházzá, nem ápolhat első sorban érdekeket, melyek lehetnek valamely nemzetnek vagy államnak a közvélemény által fölszentelt, tehát világ szerint jogos érdekei, de összeütközésbe jönnek az egyház isteni érdekeivel, — tessék jól megérteni, — nem a papság, hanem a jólfelfogott vallásnak érdekeivel.

Hiszen a ker. vallásnak részben az adja meg isteni jellegét, mely azt minden egyéb vallástól lényegesen megkülönbözteti, hogy felülemelkedve a particularismus kicsinyes érdekein, az összemberiség érdekeinek legmagosabb régióiban keresi tevékenységének minden alapját, azon tiszta szűzies légáramlatban, hová a föld megfertőzött pora soha fel nem emelkedhetik, mely alap nem lehet más, mint az eszményi igazság felé őszinte törekvés, a mit a Megváltó amaz intelemben fejezett ki: „legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes“.

Azért a ker. egyházban, a krisztusi vallás szellemére tekintettel, u. n. nemzeti vagy államvallásról beszélni sem lehet. A helyes alapokon nyugvó ker. egyház nem ismerhet hazát, nem ismerhet nemzetet első sorban. Haneha a hazának a léte forogna kérdésben, mert „az Urnak beszéde megmarad mindörökké“, de a haza ha egyszer elveszett, — és ezt mi mondhatjuk el különösen magyarok, — az elveszett örök.

Igen, a jólfelfogott ker. egyháznak soha nem szabad u. n. uszályhordozójává lenni a „világnak“, sem egyesek, sem valamely testület kedvéért. Soha nem szabad megfeledkeznie azon isteni parancsról: „Ne szabjátok magatokat e világhoz, hogy kedveljétek Istennek ama jó és tökéletes akaratját“, s ez akarat: Istennek, mint az igazság eszményképének a szerep-tete és a feltétlen egyetemes emberszeretet.

Igy fogva már fel a ker. egyház rendeltetését, annak hatalmi befolyása, nagyon természetes, sem az egyesek, sem a népek igazi érdekeivel soha nem jöhet összeütközésbe. S ha az idők folyamán valamely államnak vagy nemzetnek (persze rosszul felfogott) érdeke tényleg mégis összeütközésbe jött a ker. egyház érdekeivel, távolról sem lehet azért az egyházat elítélni, sem annak hivatalos szolgálait, kik gyáván nem adhatják el a nálok első sorban letéteményezett vallás-erkölesi szabadságot, nem árulhatják el Judásként Istennek egyházát a békesség kedvéért, mert hát mi értelme volna hitünk Fejedelme ama szavainak: „nem azért jöttem, hogy békességet hozzak a földre, hanem hogy háborúságot“?, hanem az államot kell egyenesen okolni az érdekek összeütközéséért, annak bűnös irányzatát, a hittévelygés, a hitetlenség felé hajló hivatalos államot, mely meg szokta kövezni az ő prófétáit, kiket pedig saját jólfelfogott érdekében a tenyerén kellene hordoznia.

Tehát az önzetlen, igaz hazaszeretet, melynek nem szabad összeütközésbe jönni az összemberiség érdekeivel, távolról sem zárja ki a ker. vallás szeretetét.

És a ki azt követeli, hogy a ker. egyház a maga élet- és világnézetét rendelje alá a haza érdekeinek, úgy a mint azt az állam, melynek hivatásához, rendeltetéséhez képest csupán a földi érdekeket kell tartani szem előtt, felfogja, ha mindjárt ker. államról volna is szó, mely legalább annak nevezi magát (vagy a földi érdekeken kívül nincsen semmi?!), az tagadja a ker. vallásnak — hogy úgy szóljak — legistenibb eredetét, az előtt a ker. vallás nem öncélú testület, hanem csak vak eszköz, a népek, illetve azok fejének önző eszköze.

Tudjuk, hogy azok az u. n. állam vagy nemzeti egyházak minő szerepet szoktak játszani a népek szabadságának történetében is, mely szabadság pedig — nem ugyan első sorban — a ker. egyház érdeke is. Jóllehet a ker. egyház csak erkölesileg támogathatja a népek szabadságának törekvéseit, híven alapszövegéhez, mely a „szeretet“, míg a fegyveres harcok brutális vérontásait — a létért való küzdelmek kivételével — el kell hogy átkozza; mert „a ki fegyvert fog (t. i. támadólag), fegyverrel kell annak elvesznie“.

A jó keresztyén kell hogy szeresse hazáját, szeresse híven az államot, melynek alattvalója, még pedig első sorban szeresse minden államok felett. Tudjuk, hogy hitünk Fejedelme Jézus is, keserves könyeket hullatott forrón szeretett hazája, szülőtte-földje fővárosának, Jeruzsálemnek előre megjósolt végromlása felett. De ugyancsak a keresztyén nem feledkezhetik meg soha azon isteni igazságról, hogy a haza földje csak ideiglenes hazája az embernek, hogy mi csak vándorok, gazdátlan zsellérek vagyunk e földön; a menny, az örökkévalóság a mi igazi hazánk, oda vagyunk utalva magasztos rendeltetésünknel fogva, a bennünk rejlő szellemi erőnek vég nélküli tökéletesedhetésével, a mely viszi föltétlenül és kizárólag a mi szomjúhozó lelkünket a zavartalan boldogság, az „üdv“ forrása felé, mindinkább közelebb-közelebb, Istennek megfoghatatlan végzése szerint. Igen, a test porrá lesz, — hiszen a test nem használ semmit, — de a lélek megtér Istenhez, ki adta volt azt. Vagy a halhatatlanság tana merő ábránd lenne, mely ködfátyolként oszlik szét a bonczoló ész fényének egy érintésére?! Alljunk meg hát itt egy kicsit. Essünk komolyan gondolkozóba.

Egy világi ember.

(Vége köv.)

A kegyelet dalnokai.

Sajátságos fátum üldözi azokat, a kik prot. egyházunkban a halottak emléknapiát énekekkel ünnepeletetni óhajtják, s e célból kezükbe veszik a szent hárfát, hogy rajta bús accordokat verjenek. Gömörben az ev. ref. papok Nesztora, a buzgóságáról országszerte híres Szentpétery Sámuel ragad tollat egy érzékeny pillanatban, s ír éneket halottak estéjére, melynek egy ottani lapban pár sorral kísért közzététele kínos megütközést kelt egyes paptársai körében, úgy hogy azok első kötelességüknek tartják összegyülekezni és hevesen tiltakozni eme — szerintök — kálvinismus-ellenes merénnyel szemben. Minthogy a tiltakozás is napvilágot látott, meg kell tűnie a nyilvános bírálatot. Oppositióját a halottak estéjének általános megünneplése ellen feltétlenül helyeselni kell, de a tények elől nem zárkozhatván el, eredményre vezetőnek nem egy ártatlan czikk és ének elleni tiltakozást, hanem a sokszor hangoztatott evangelizálást és belmissiót tartom. Így lehet elejét venni a halottak estéje mindinkább elharapódzó megünneplésének. No de a kegyelet eme dalnokát, a ki szinte mint a hattyú szólalt meg, elnémították.

Ime eme famosus ének visszhangjaképen egy másikat olvasok e b. lap 48-ik számában, mely nem akarja ugyan a róm. kath. halottak napját közös ünneppé proklamálni, de az özvegyek és árvák ajakán halottaik emléknapiján kívánván hangoztatni, amattól egy lépés választja el. Nem szólok ahhoz, hogy az ének is felesleges czeremóniákat involvál, hanem csak arra a fátumra térek vissza, mely a kegyelet dalnokait üldözi. — Ezt a most említett éneket prot. keresztyén ember írhatta ugyan, de pogány gondolattal, a mit már szó nélkül hagyni nem lehet.

Még az csak csak, hogy az utolsó versszakban: Jertek fel olykor beszélgetni stb. a nép kebelében a kísértetek hitét táplálná, noha eme még mindig nagyon uralkodó babonának még árnyékától is óvakodni kellene. De hát ezt megtették mások is, megtették nagy költők, teszem azt, Vörösmarty (Kis gyermek halálára), igaz, hogy megragadó költőiséggel. Hanem azt a pogány felfogást, a mi a 2-ik versszakban van, azt semmiféle poética licentia nem mentheti, s a ker. elvek ilyen meghamisításának — pláne énekekben — a leghatározottabban ellene mondok. Az inkriminált sorok így szólnak:

Küldd el hozzánk hát Szentlekeddel,
Halottaink hű árnyékát,
Hogy azzal és a Te neveddel,
Küzdjünk egész éltünkön át.

Mintha csak a régi görögök és rómaiak hitét hallanók nyilatkoznák. Ők gondolták a megholtak lelkeit testnélküli üres árnyaknak, melyek szétfolynak a légben, s láthatók bár, de megfoghatatlanok. Az énekíró, — elhiszem akaratlanul vagy tudatlanságból, — de tényleg mégis identifikálja a megholtakról vallott nézeteit a pogány görögök és rómaiak vallásos felfogásával. Az ő árnyéka ugyanaz, mint Homérosnál a *ψυχή* (L. Odyss. XI.); Vergiliusnál (Aen. VI.), Ovidiusnál (Met. IV. 443.), Tibullusnál (Lib. I. Eleg. X.), Propertiusnál (Lib. III. Eleg. XVI.), általán az egész mythologus felfogás szerint az u. n. umbra, imago, simulacrum, facies, figura et cetera. Emez árnyak nyughatatlanul bolyonganak ide s tova; említett énekíró is ilyen bolygóknak képzei az elhunytak lelkeit, melyek, mint valamely római lemurok, hi-

zonyosan az éj kísérteties óráiban, visszajárnak árnyék-alakjukban itthagyt kedveseikhez.

E felfogás ellen egyaránt tiltakozik a keresztyén dogma és morál, s őszintén szólva, csudálkozom eme tiszta evangéliumi elvek szolgálatában álló b. lap igen tisztelt szerkesztőjén, hogy, valószínűleg elnézésből,* helyet engedett lapja hasábjain e pogány énekeknek. Mert mit mond az írás? A test porrá lesz, a lélek megtér Istenhez, a ki adta volt. Hát hogy lehet józan ker. hittel az élőket kísérő, bolygó árnyakról beszélni?

A világi költészetben a bizarrság még tűrhető, de az egyházi poésishez avatatlan kezekkel, szertelen gondolatokkal, legkivált ilyen keresztyénellenes felfogással nyúlni nem szabad. Az extasis phantasmagóriái maradjanak innen a szent küszöbön. Most, midőn úgy templomi, mint temetési énekeink átalakítás alatt vannak, azt hiszem, e sorok megírásával nem végeztem épen haszontalan munkát.

Rimaszombat.

S. Szabó József.

Iskolaügy.

A vallásos oktatás célja, jelentősége és főbb elvei bibliai alapon.

— Pályamű. —

(Folytatás.)

II.

Mint a fentiekből láttuk, szent és nagy czélok szolgálatában áll tehát a vallásos oktatás; oly czélok szolgálatában, melyek mindennél főbb és drágább jók reánk nézve. S vajjon melyik közeg volna az, ki — ha e szent czélok szívvel-lelkével mérlegeli — nem szegődnek hűséges apostolává a valódi emberboldogításnak? Az ily tanító árulója lenne saját vallásának.

Lássuk most már értekezésünk második részében, hogy: mi csoda jelentőséget adnak az előző részben fejtegetett szempontok a vallásos oktatásnak?

Egy, hivatásában kitűnő lelkész beköszöntő egyházi beszédjében a következőképen nyilatkozik az evangéliumi vallásról: „A Jézus Krisztus evangéliuma tisztítja és szenteli meg a családi életet. Ez tisztítja, nemesíti a társadalom erkölceseit. Ez neveli és hozza közelebb egymáshoz a népeket, nemesíti a szokásokat, törli el az átkos intézményeket; ez a só, mely a társadalmat az erkölcsi rothadástól megmenti, a népeket a haladás, tökéletesülés útján vezet, s nagy és nemes czélok elérésére lelkesít és ösztönöz, s így valóban a világ világossága és éltető hatalma!” Továbbá ugyanaz és ugyanott így szól: „A bibliai vallás nem csupán éneklés, imádkozás, könyv és sóhajtozás, hanem bűnös lelkek megtérése, újonnan születése, — tisztaságban, ártatlanságban és szeretetben való életből áll!”

E gyönyörű szavakban adva van az evangéliumi vallás és annak oktatásának jelentősége is. Örökérvényű tudomány a bibliai vallás, s mint ilyen, ev. reform. felekezeti iskoláinkban mindenképpélt ápolandó; ezt

* Természetesen. Bizony a sok dolog között megtörténhetik az ilyen elnézés. Szerk.

az igazságot hirdeti Lukács evangélista evangéliuma 21. részének 33. versében, midőn Jézusnak következő örökké igaz és szép mondását idézi: „Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédim semmiképen el nem múlnak“. Ez a tudomány hirdeti Megváltónkról: „Nincsen senki másban üdvösség, mert nincs is semmi más név az ég alatt, a mely által kellene nekünk megtartatnunk“ (Apost. cselek. 4. r. 12. v.). „Egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és az emberek között: az ember Krisztus Jézus“ (Timóth. I. 2. r. 5. v.).

De ha mindazon, semmi más által nem pótolható és nem létesíthető eredményeket megfontoljuk, melyeket egyedül a vallásos oktatás eszközölhet: lehetetlen, hogy önkénytelenül is el ne ismerjük annak mindenekfelett való jelentőségét, azaz egy perczig sem lehetünk kétségben a felől, hogy felekezeti iskoláink csupán akkor állnak dicső hivatásuk magaslatán, ha e tantárgyat legfőbb dologként, igazi buzgóság- és ügyszerezzel cultiválják.

Református iskoláink mindenkor „veteményes kertjei“ voltak az evangéliumi anyaszentegyháznak; itt növekedtek a csemeték, melyek innen a világ, a társadalom talajába átültetve, magasra nyúló, lombos fákká növekedtek, melyeknek lombjait habár annyiszor megtépdélé is a hitüldözés átkos viharja: el nem söpörheté a föld színéről, mert számuk óriási erdővé nőtte ki magát, s mert a tiszta evangéliumból, mint éltető levegőből vették táplálékukat, melyen pedig, mint írva vagyon: „a pokol kapui sem vehetnek többé diadalmat“.

Ez a tiszta, égi eredetű tudomány tanít meg bennünket, mint János evangélista mondja (evangéliuma 8. r. 32. versében): „az igazságra, és az igazság szabaddokká téssen titeket“. Ez hirdeti a legfenségesebbet, a váltság örök tanát ekképpen: „Jézus adta magát váltságul mindenekért“ (I. Timoth. 2. r. 6. v.). — Ez buzdít bennünket, mint vallástanítókat, a lelkiismeretes, dicső munkára, midőn így szól hozzánk evangéliumában: „Nem ti léstetek, a kik szóltok, hanem a ti mennyei Atyátok lelke az, a ki szólni fog ti általatok“ (Máté ev. 10. r. 20. v.). Ez szabja elénk a leggyönyörteljesebb kötelességet, ez jelzi dicső hivatásunkat az Újtestamentom ezen szavaiban: „A ki egy gyermeknek felveszi (lelki) gondját az én nevemben, nékem veszi föl gondomat“ (Máté ev. 18. r. 15. v.).

De kitetszik a vallásnak, mint legdrágább kincsünknek, mindenekfelett álló volta már abból is, hogy ez azon egyetlen birtokunk, mely a bölcsőtől, hű őrangyalként koporsóunkig kísér bennünket, ennek dicső szavai hangzanak meghidegült tetemeink felett, s ez nyitja meg halhatatlan lelkünk előtt a menny kapuját. Minden más képességeink idő előtt fölmondhatják a szolgálatot, cserben hagyhatnak bennünket talán épen a legnagyobb veszedelemben; vérezhet szívünk, jajgathat lelkünk a balsors ostorának sujtoló csapásai alatt: balzsam és ír bizony nem szivárog belőlük kínos sebeinkre. S midőn kétségbe akarnánk esni, újra visszaad magunknak amaz isteni szó: „A te hited megtartott tégedet“ — és fájdalomaink azonnal elesitulnak.

Mi az, mely elhagyatottságunkban, a csapások, nyomorúságok keresztje alatt szelid szavakkal szól hozzánk; mi az, mely egyedüli vígasz gyanánt az ég felé irányozza a kínok keserű cseppjeitől nedves szemek tekintetét, s megmutatja, közvetlen közelbe hozza a kínok keresztjén megfeszített, de

örökéletét újra visszavívott Isten-embert: a megváltó Jézus Krisztust? Óh, bizony nem más, mint a drága, a bibliai hit, mely így szól hozzánk az élet küzdelmeiben eltörődöttek s elcsüggedettekhez: „Mit féltetek, óh kicsiny hitűek?“ „Jöjjetek én hozzám, kik elfáradtatok és megterhelgettetek, és én megnyugasztalak titeket“.

Hozzak még fel több példát a bibliai igaz vallás fenségességének bebizonyítására, támogatására? Nem; hanem utalok kinek-kinek saját lelkiismeretére, ingathatlan vallásos meggyőződésére, és végezem e részt üdvözítő Megváltónknak emez, általa sokszor hangoztatott szavaival: „A kinek van füle a hallásra, hallja!“

Jámbor Lajos,
békési ev. ref. tanító.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Nekrológ.

László János 1842. febr. 15. — 1892. decz. 11.

László János született Debreczenben az 1842-ik évi február hó 15-ik napján néhai László Sándor városi tisztviselő és néhai Lengyel Rozália szüleitől. Mint egyetlen fiú, szüleinek kiváló szeretetében s gondozásában részesült, meghozván ezek minden áldozatot arra, hogy szépen fejlődő fiok tisztelt és hasznos állást foglalhasson el egykor a társadalomban. S a szülei áldozat nem esék hiába, mert a szülei szeretet minden jeleivel körülövedezett gyermek úgy alsó, mint közép és felsőbb iskolai pályáját ingadozás nélküli sikerrel, sőt az első között futotta meg. A megfigyelése és munkássága körébe eső dolgok körül korán feltűnt nála az önálló gondolkodás, ítéletalkotás, melyet ritka szóbőséggel, folyékony előadásával már gyermekkorában nyilvánítani szokott osztálytársai bizalmas beszélgetései közt. A theologiai tanfolyamot az 1863-ik évben Debreczenben bevégezvén, a debreczeni főiskolában köztanítóvá lett s mint ilyen tette le az első lelkészképeségi vizgát az 1866-ik év tavaszán. E vizsga letétele által lelkészi szolgálatok végzésére jogosítva levén, a halálozás által megürült nagy-bajomi lelkészi hivatal ideiglenes ellátására az akkori esperes, boldogult Révész Bálint által alkalmazott egyének között ő is helyt foglalt, s az alig néhány hétre terjedő idő, melyet a lelkészi hivatal ideiglenes ellátásában Nagy-Bajomban töltött, elegendő volt arra, hogy a nagy-bajomi gyülekezet osztatlan szeretetét maga iránt felköltse és biztosítsa, a mi nyilvánult abban, hogy az elrendelt lelkészválasztás alkalmával a gyülekezet kijelentette, hogy egyesegyedül őt óhajtja lelkészül, s így történt, hogy ő, mint főiskolai contrascriba, választatott meg nagy-bajomi lelkésszé. Mint nagy-bajomi megválasztott lelkész, habár a széniorságról lemondott is, de nem mondott le azon vágyáról, mit széniorságával elérni óhajtott, hogy a külföldi egyetemeket meglátogassa, s e vágyát a gyülekezetnek nemcsak beleegyezésével, de a gyülekezeti tagok önként megajánlt anyagi hozzájárulásával meg is valósította az 1867-ik évben.

Azonban a születésétől fogva a sors kegyeltjének bizonyult vidám ifjúra, egymásután jövének a szív gyökerére ható

mély esapások. Első nejét, Ujfalusi Krisztinát alig egy évi boldog házasság után gyermekével együtt elveszté; majd az érte mindent áldozott s benne boldog szülők anyagi tönkre jutást szenvednek, kiket aztán ő már ekkor újra alkotott családjába magához viszen, s azoknak anyagi ügyeit saját megterheltségével rendezi. S habár kimondhatatlan öröm lehetett is a hálás fiúra szüleinek az ő védszárnyai alatt szemlélése: az együttlét, a keserűségében meg nem nyugtathatott apának mindinkább boruló kedelye miatt nem lehetett nyugodt, nem lehetett boldog. Meg kellett érnie rövid időközzel előbb a jó apának, majd a rajta ritka rajongással esüggő jó édes anyának elhunytát, a kik együtt, második házasságából született két gyermekével aluszszák az utolsó földi álmat a nagy-bajomi sírkertben. Erős lelke azonban győzelmet vett a fájdalom bénító hatásán, s a hivatal, melynek szolgálatára szegődött, sohasem érezte meg a férfi fájalmát a hivatalnok buzgalmában. Nem, mert első és fő volt előtte az Ur szent ügyének szolgálata. Mint lelkész, hivatását nem egyedül a szokásos teendőik végzésébe helyezte. Már akkor, midőn az egyház kormányzatát átvette, a jövőre tekintett; egy eszményképet alkotott, s azt az eszményképet böles türelemmel, kitartó eréllyel, meggyőző beszédével, az alkalmas idő és eszközök találekony fölhasználásával megvalósította úgy a nagy-bajomi egyházban a mint az csak nagyon kevés helyen tapasztalható. 25 éves működésének áldásos eredménye az egyház minden épületén, virágzó helyzetén mindenütt feltűnik. Első tette volt a bizonytalan alapon nyugvó egyházi adó rendezése, mely az ő hivataloskodása ldeje alatt sohasem hagyott fedezetlen szükségletet, s ma ezen háromezer lelkes egyház évi számadását ezekben foglalt készpénzben s százat haladó mázsa terményben mutatkozó maradvánnyal zárja. Az általa talált 2 iskola és tanító helyett ma 4 van s működik a népnevelés terén kitűnő eredménnyel. Sőt épülőben az ötödik iskola is, s annak tanítója tisztességes fizetésre beállítható lesz rövid időn újabb teherkivetés nélkül. Az ő irányadásának következménye a nem rég egészen újból épült, kényelmes berendezésű lelkészlak; az ő tapintatos vezetését hirdeti a díszesen megújított templom és torony új harangjaival és újból készült órájával. — Bajom község társadalmi élete emelésére is sokat tett. Úgy tudjuk, ő volt szervezője az olvasó egyesületnek, a tűzoltó társaságnak. Ő indított legközelebből mozgalmat, s érlelte odaadó utánjárásával, rábeszélésével, hogy Bajom község lakosai egy, a házarukon eladásra került nagy tagbirtokot magok részére megvegyenek, mi hogy nem sikerült, nem ő rajta s Bajom lakosain, hanem a minden számítást túlhaladó nagy áron mult, melyet annak mostani tulajdonosa ígért. E szándékában is, mint minden gondolatában, ott rejlett a gondjaira bízott egyház javának, előhaladásának munkálása, mert a nagy tagbirtokból megvehetés esetén az egyház is jelentékeny mennyiséget nyert volna tulajdonául.

Mint apa, gyermekeit a rajongásig szerette.

Mint barát hamis érzelmeket nem árult, nagyon is őszinte s e miatt talán némelyeknek kellemetlen volt. — Fő jellemvonása, mely magán avagy hivatalos életében minden tettén, szaván, magaviseletén feltűnő volt, az önállóság, mely mindig meggyőződesen alapult s e meggyőződesét nem adta fel soha senkinek. Elvek árán nem alkudott, még ha a látszat ellene volt is; első volt előtte lelke meggyőződése s Istenével való számadása.

Az 1880-ik évben az egyházmegye jegyzőjévé, 1881-ik

évben levéltárnokává, s az 1883-ik évben tanácsbírójává választatott. Mindhárom hivatalában az egyéniségével összeforrt pontosság, szigorú utánjárás s törvény kívánalmán alapuló igazságosság jellemezték. Ő rendezte nagy szorgalommal az egyházmegye levéltárát.

Az 1884-ik évben erős szembaj jött reá s annak nyomai haláláig megmaradtak s nehezítették reá nézve az írást és olvasást, s e körülmény sokszor bánatos sóhajt s jövőtől való félelmet támasztott keblében. Ujabb időben is többször panasolta e baj újra közeledtét. Ki tudja, nem a teljes vakságtól való félelem okozta-e a rettenetes elhatározást, mely e hó 11-én szomorú valósággá lett, önmaga ellen fegyvert adván kezébe.

De ne akarjuk megfejteni a megfejthetlent; tartózkodjunk az ítélettől, mely reánk nem bízott; ha fáj is, nyugodjunk meg az eset felett, s legyen áldó szavunk: „Legyen neki az ő hite szerint“.

Temetése f. hó 13-án d. u. 2 órakor ment végbe egész gyülekezete tolongó részvéte mellett. A koszorúkkal borított koporsót a lelkészlaktól a templomig lelkésztársai, a templomtól a gyászfogatig a tanítók, s a temető kapujától a sírig az egyház presbyterei vitték.

Egyszerű imádság hangzott felette a minden zugában megtelt tágas szép templomban, a minden egyes tagjában mélyen megthott gyülekezet ajkain.

Gyászolják halálát özvegye Soltész Ida 6 kiskorú gyermekkel, kik közül a legidősebb, Andor, a debreczeni főiskolában joghallgató. Gyászolja egyetlen testvére, Csapó Lajosné László Róza családjával. Gyászolja az egész bajomi gyülekezet, melynek előljárói egyhangúlag elismeréssel örökítették meg az egyház jegyzőkönyvében az ő áldott emlékét, mely egyházuk előhaladásának, virágzásának minden egyes mozzanatával a legbensőbbben függ össze, s egyhangúlag mondák ki a hátramaradott gyászolók iránti tettleges kegyeletök gyakorlását.

Gyászolják őt végre az őt nem felületesen, de igaz jellemében, szíve mélyében megismert, megszeretett s feledni nem tudó barátai, kiknek egyetlen vígaszunk az, hogy vele ismét találkozunk.

Dávidházy János.

Irodalom.

Felhívás a következő című munka megrendelésére: A magyarországi népoktatásügy kereskedelmi és ipari szakoktatás szervezete és közigazgatása. A kisededővásra, népoktatási intézetekre (elemi és felsőbb népiskolákra, polgári iskolákra, tanítóképző intézetekre), felsőbb leányiskolákra, kereskedelmi tanintézetekre és a vallás- és közoktatásügyi miniszterium hatáskörébe tartozó, ipariskolákra vonatkozó összes törvények, szabályrendeletek, útatisítások, rendeletek, döntvények gyűjteménye. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr engedélyével, hivatalos források felhasználásával szerkesztették Léva y Ferencz, vallás- és közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsos, Dr. Morlin Emil, vallás- és közoktatásügyi miniszteri titkár, Szuppán Vilmos, a vallás- és közigazgatásügyi miniszteriumba beosztott áll. tanítóképezdei igazgató. — Kiadja az Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) könyvkereskedése Budapesten, IV. Fe-

rencziek-tere 2. sz. Használhatják ezt a munkát: minden iskola-fentartó, minden polgári és egyházi község, a törvényhatósági közigazgatási bizottságok, a kir. és egyházmegyei tanfelügyelők és iskolalátogatók, az iskolai és kisdóvodai felügyelő bizottságok, iskolaszékek, gondnokságok és igazgató tanácsok, ipartestületek, első- és másodfokú iparhatóságok, továbbá használhatja minden iskola-igazgató, mert ezen gyűjtemény fölöslegessé teszi a levéltárakban, hivatalos lapokban, Rendeletek Tárában való hosszadalmas és fárasztó kutatást, a szabályzatoknak a pótló és módosító rendeletekkel való időrablás s gyakran tévedést okozó kombinálását; hasznos lesz e munka, mert felmerülő kétes esetekben és kérdésekben reá mutat a megoldást megkönnyítő precedens esetekre és döntvényekre. A könyv szerkesztői a szóban levő gyűjteményhez évenként egy vagy több pótfüzetet szándékoznak kiadni, melyekben a később kiadandó rendeleteket és döntvényeket a gyűjtemény megfelelő helyeire való hivatkozással össze fogják gyűjteni és közrebocsátani. Ezzel biztosítva lesz, hogy a most kiadandó gyűjtemény sokáig meg fogja tartani értékét és mindenkor meg fog felelni a tényleges állapotnak és így egyhamar nem lesz szükség annak átdolgozott új kiadásban való közrebocsátására, a mi a régi gyűjteményt értékétől többé-kevésbé megfosztaná. A kiadandó gyűjtemény 80—100 sűrűen nyomtatott, nagy 8° ívre van tervezve. A munka terjedelme és ára egyébiránt most még nem határozható meg pontosan. Az előfizetők számától fog függeni, hogy mekkora terjedelművé tehető és mily árban adható ezen rendkívül nagy költségbe kerülő kiadvány. Egyelőre csupán annyi jelezhető, hogy 100 ívnyi terjedelem mellett a munka megrendelési ára legfeljebb 8 frt, bolti ára 10 frt lesz. Megrendelendő f. é. decemberhó végéig s a munka legkésőbb 1893. év végéig fog megjelenni. Az ára csakis a megjelenés után fizetendő.

Különfélék.

Karácsony ünnepére érkezik meg Lapunk ezen száma olvasóinkhoz. Karácsony ünnepére, mikor telve van a szív, meleg a kedély s a lélek szeret elmerengeni a szent hajdankor ama csodás, bűbajos, édes nagy eseményén, melynek emlékezetére a karácsonyt ünnepeljük. Üdvözlünk téged, te szent, te szép ünnepnap, melyen bétölt a szentek reménysége, elérkezett az idők teljessége, mert megszületett a Megváltó, ki az Ur Krisztus, a bűnös világ Idvezítője. Üdvözlünk Lapunk olvasóit e napon. Legyenek boldogok családok körében, hiszen a karácsony csaknem első sorban a keresztyén családi élet boldog ünnepnapja. Legyenek boldogok szívökben, lelkökben, hiszen azért jött az Ur, hogy megnesemítse a szívek örömét, s fölemelje a lelkeket az egék örömeinek méltó élvezésére. Sok, sok boldog karácsony-ünnepet kívánunk a mi kedves olvasó közönségünknek!

Tisztújítás a bihari egyházmegyében. Folyó évi nov. 14-én bontattak fel N.-Váradon a bihari egyházmegye tisztviselőire beadott szavazatok. Esperes lett ismét Szabó Károly nagyke-reki lelkész 41 szavazattal Biró János 1 szavazata ellenében. Gondnokká Ritoók Zsigmond kir. táblai elnök választott 40 szavazattal. Egyházmegyei tanácsbírák egyházi részről: Csillag Lajos, Nádudvari Lajos, Biró János; két tanácsbíróvá nézve megoszolván a szavazatok, újabb szavazás rendeltetett

el. Világi tanácsbírákká választottak: Hegyessi Márton, Miskolczi Árpád, Kiss Elek, Papszász Károly; egy tanácsbíró-ságra újabb szavazás történik. Egyházmegyei jegyzők lettek: egyházi részről Zsigmond Ferencz, Csák Máté, világi részről Dr. Miskolczy Ferencz, másik jegyzőre szinte új szavazás lesz. Gyámpénztárnok lett Kocsis József. Egyházmegyei ügyész Dr. Fazekas Imre. Könyvtárnok Eszenyi Sándor váradi községi iskolai tanító. Közpénztárnokságra szinte nem nyervén senki abszolút többséget, újabb szavazás rendeltetett el. (r. l.)

Máramaros-Sziget. Van e városban egy szegény tanulót segítő egyesület, mely évenként 120—150 ruhátlan gyermeket ruház fel karácsonyra. Ez évben is hangversenyek s lelkes urak és úrnők által eszközölt gyűjtésekből 502 frt 60 kr áll rendelkezésére, s ebből, mint a választmány közelebb elhatározta, 74 fiú- és 78 leánygyermeket fog felruházni vallás és nemzetiségre való tekintet nélkül. Igen szép dolog ez, érdekes reá, hogy tudja és lelkesüljön rajta az közönség! A karácsonykor született megváltó Jézus tanítá meg azt mi nekünk, hogy ruháznunk kell a ruhátlanokat.

Egy alapítványozó nő halála. Özv. Vajdai Nagy Lajosné, Dobozy Erzsébet úrnő, kinek férje debreczeni főiskolánk énekara részére 1863-ban nagyobb alapítványt tett, melyet aztán az özvegyen maradt nő megújított, folyó hó 18-án meghalt Debreczenben s Vajdára szállítatván, ott 21-én eltemettetett. A főiskolai énekara, melynek zengő dalait pedig a férje emlékére szentelt ünnepélyeken évről-évre oly odaadással hallgatta, a szünidő miatt nem lehetett ott a temetésen. Legyen csöndes az emelkedett lelkületű úrnő síri álma!

Virághullás. A legmélyebb részvéttel közöljük e gyászszokorokat: „Vérző szívvel tudatjuk kedves kis leányunk, testvérünk és unokánk Bészler Erzsike rövid szenvedés után, élete 7-ik évében, folyó hó 21-én este 8 óraker történt gyászos elhunytát. Az elhervadt kis virág földi részei f. hó 23-án d. e. fognak rövid gyászszertartás után, a h.-sámsoni temetőben síri nyugalomra helyeztetni. H.-Sámson, 1892. deczember 22. A nagy számú rokonság nevében: Bészler János és Medgyaszay Zsófia, mint nagy szülők. Bészler Imre, ev. ref. lelkész és neje Gobóczy Piroska; Emma, Ilona, Viola, Anna leányaikkal. — Régi tanulóársunk, barátunk és sógorunk gyásza az, a mit a fentebbiekben közlünk. A ki pár évvel ezelőtt pünköszt ünnepé előtt harmadnappal feleségét tette le sírba, most meg karácsony ünnepé előtt harmadnappal, egyik kis leányát temeti. Pedig csak husvét előtt harmadnappal szokott a nagy-péntek lenni! Adjon vigasztalást a jó Isten a mély gyászba merült apának, a jó második anyának. Megmaradt gyermekekben találjanak enyhítő balzsamot fájdalmas sebökre.

Értesítés. A tiszántúli egyházkerületi népiskolai tanterv (ára 30 kr) és a népiskolai szervezet (ára 10 kr) címet viselő nyomtatványok, melyek eddig a püspöki irodában kezeltettek, főtiszt. püspök úr közelebbi intézkedése folytán a főiskolában levő egyházkerületi tankönyv-raktárba helyeztettek át, a honnan azok az egyházkerület egyéb kiadványaira fennálló szabályok szerint megrendelhetők és beszerezhetők.

„A Hajdúmegyei tankerületi tanítók Gönczy-egyesülete“ alakuló gyűlését f. hó 28-án d. e. 10 óraker tartja Debreczenben, a vármegyei székház nagytermében.

Melléklet. Felette kedvező alkalmat ad a Franklin-társulat arra, hogy könyvtárunkat értékes művekkel gazdagítsuk, midőn Lapunk mellett rendkívüli árleszállítású jegyzékét olvasóinkhoz juttatja. Őszintén ajánljuk olvasóinknak, hogy éljenek az alkalommal s válogassák ki az igényöknek s szükségöknek megfelelő műveket.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**

Pályázati hirdetés

a debreczeni ev. reform. egyházmegye kebelében halálozás által megürült nagy-bajomi ev. reform. egyház lelkészi állomására.

Évi javadalom földben, terményekben és készpénzben, az érvényben levő becslés szerint, 1367 frtot tevén, ez állomás első osztályú.

A megválasztandó, a lelkész gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja levén, köteles egy évi fizetésének felét a stóla levonásával az özvegynek átszolgáltatni, s ha más egyházmegyéből családdal jó át, a 40 frt bekebelezési díj mellett évi részvénydíját, a 40 frtot, 5 éven át kétszeresen, tehát 80 frtban fizetni.

Az állomás 1893. ápril hó 24-én foglalandó el.

Az ezen állomás elnyerésére jogosultak a tiszántúli ev. reform. egyházkerület lelkészminősítési szabályzata kívánalma szerint felszerelt pályázati kérvényöket 1893. évi január 15-ik napjáig nagytiszteletű Dávidházy János esperes úrhoz Kabára juttassák el.

Debreczen, 1892. deczember 17.

Kiss Áron,
püspök.

Nagy díszoklevelek.

Legfelsőbb elismerés.

RÁTH MÓR

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése

Budapest, Gizella-tér, a Haas-palotában.

Ezen több mint 35 éven át közbizalomban részesülő könyvkereskedés és könyvkiadóhivatal, a m. k. Egyetem, m. t. Akadémia, Nemzeti Múzeum, Országgyűlés, Földhitelintézet, számos hitbizományi nagy családi könyvtár, az Érseki, katolikus és protestáns Püspöki és Lelkészi kar számos tagjának, és számos központi nagy országos és néhány száz vidéki alsóbb és felsőbb Iskolai, Közművelődési és Kaszinói, Olvasó-egyleti könyvtárak, a politikai és tudom. élet legtöbb kitűnőségének stb. könyvtárosa, ezentúl is főczéljának fogja tekinteni az általánosan nyilvánuló népszerűséget fentartani.

Mindennemű irodalmi megbízásokat a legnagyobb figyelemmel és a lehető legjutányosabban eszközöl. Minden, bárhol és bárki által hirdetett, bármily nyelvű, leszállított árú művek is, lehetőleg postafordultával expediáltatnak vagy a külföldről is leggyorsabban beszereztetnek, miután Párizsszal, Londonnal és minden nagyobb irodalmi központtal direct összeköttetésben állunk.

Saját nagyszabású kiadásaink különös figyelembe ajánlatnak: ezeknek jegyzéke a legmegbízhatóbb irodalmi tanácsadó, mert csak elismert jelességű, díszesen nyomtatott, jutányos, részben leszállított árú, válogatott műveket tartalmaz, minden — mai nap oly divatos — nyeglőség kizárásával.

A középtanodai tanáregylet legújabb kiadott catalogusában kiadásaink túlnyomó része — közel 200 kötet — megrítelre van ajánlva, az intézetek számára több példányban is, mi kitűnő elismerése azon lelkiismeretes törekvésünknek, miszerint kiadásaink csak a legmagasabb színvonalon álló magyar és külföldi műveket — ezeket csupán kitűnő fordításokban — öleljék fel; hiszen köztudomású dolog, hogy az újabb magyar remekírók is többnyire általunk adattak ki. A tanáregylet catalogusa nyomán készséggel szolgálunk úgy saját, mint a más kiadók ajánlott műveire nézve bővebb tájékoztatással.

Saját ajánlott kiadásainkat pedig az intézeteknek, ifjúsági és más önművelődési könyvtáraknak tetemes leszállított áron engedjük át.

Arra is figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy az antiquáriusok által hirdetett minden mű általunk legalább is azon áron kapható, mely az ő catalogusaikban előfordul, és hogy megegyezés folytán részletfizetéseket is elfogadunk.